МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія економіки та управління

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

із навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО
Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.09.21№ 2

ПОГОДЖЕНО
Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21№ 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від 31.08.21№ 1

Розробники:
викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.п.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Носач І.В.
викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Бондаренко Л.Ф.

Рецензенти:
1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

1.Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	7	2	-	1	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	7	2	-	1	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 3. Соціально-трудові відносини як система	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 4. Соціальне партнерство	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 5. Ринок праці та його регулювання	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 7. Організація і нормування праці	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 8. Продуктивність і ефективність праці	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 9. Політика доходів і оплата праці	8	2	-	2	-	4	К/р на 15 хвил.
Тема 10. Планування праці	5	2	-	1	-	2	К/р на 15 хвил.
Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	5	2	-	1	-	2	К/р на 15 хвил.
Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери	5	2	-	1	-	2	К/р на 15 хвил.
Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	5	2	-	1	-	2	К/р на 15 хвил.
Всього за семестр № 7:	**90**	**26**	-	**20**	-	**44**	**залік**

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Об’єкт, предмет і завдання дисципліни	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 3. Соціально-трудові відносини як система	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 4. Соціальне партнерство	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 5. Ринок праці та його регулювання	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 7. Організація і нормування праці	7	-	-	1	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 8. Продуктивність і ефективність праці	7	-	-	1	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 9. Політика доходів і оплата праці	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 10. Планування праці	7	1	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	6	-	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери	6	-	-	-	-	6	К/р на 15 хвил.
Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	8	-	-	-	-	8	К/р на 15 хвил.
Всього за семестр № 7:	**90**	**8**	-	**2**	-	**80**	**залік**

1. Методичні вказівки до практичних занять

Тема № 1. Об’єкт, предмет і завдання дисципліни

Практичне заняття: Об’єкт, предмет і завдання дисципліни
Навчальна мета заняття: оволодіння базовими елементами та категоріями, якими оперує дисципліна

Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Еволюція поглядів на категорію «праця».
2. Праця як об’єкт вивчення дисципліни.
3. Предмет і завдання дисципліни.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 9-54), 4 (с. 8-19), 10 (с. 8-24)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Еволюція поглядів на категорію «праця»

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкрийте сутність поняття «праця»
2. Як еволюціонували підходи до визначення сутності праці?
3. Розкрийте сучасні підходи до визначення сутності праці. Дайте їх порівняльну характеристику.
4. Як би Ви охарактеризували роль праці в житті людини, якими факторами вона обумовлена?
5. Як Ви оцінюєте роль праці в сучасному суспільстві?

2. Праця як об’єкт вивчення дисципліни

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Назвіть елементи, які беруть участь у трудовому процесі; яка роль кожного з них у здійсненні процесу і як людина взаємодіє з ними?
2. Класифікуйте види праці за групами ознак.
3. За якими ознаками можна класифікувати все різноманіття видів праці? Які з них небажані для людини?
4. Коли вперше почали використовувати термін «статистика»?
5. Розкрийте зміст функцій праці та поясніть їх вплив на результати діяльності підприємства.

6. З яких елементів складається праця? Як трансформуються елементи праці в ході розвитку суспільства?
7. Що включає зміст праці та що представляє собою характер праці? Як зміст та характер праці пов'язані між собою?
8. Розкрийте процес та результат інституалізації праці.

3. Предмет і завдання дисципліни

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте предмет дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини».
2. Окресліть завдання дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини».
3. Що являє собою зміст дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Практичне заняття: Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Навчальна мета заняття: формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок в оцінці трудових ресурсів та у визначенні особливостей трудового потенціалу, виявленні резервів його покращення

Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Населення, показники його чисельності, складу та структури.
2. Трудові ресурси: сутність та показники виміру.
3. Трудовий потенціал: поняття, структура і показники оцінки.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 79-97), 4 (с. 20-29)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Населення, показники його чисельності, складу та структури

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розгляньте населення як природну основу формування трудового потенціалу.
2. Розкрийте значення терміну «працездатність».
3. Що таке статево-вікова піраміда?
4. Наведіть характеристику трудоресурсної ситуації в Україні.
5. Наведіть характеристику та динаміку змін у структурі населення світового співтовариства

2. Трудові ресурси: сутність та показники виміру

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. У чому полягає сутність поняття «трудові ресурси»?
2. З чого складаються трудові ресурси?
3. Які основні показники виміру та оцінки трудових ресурсів?
4. Які кількісні характеристики трудових ресурсів ви знаєте?
5. Які існують якісні характеристики трудових ресурсів?
6. Назвіть основні типи відтворення трудових ресурсів

3. Трудовий потенціал: поняття, структура і показники оцінки

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкрийте сутність поняття «трудовий потенціал»?
2. Які чинники визначають кількість трудового потенціалу?
3. Що впливає на якість трудового потенціалу?
4. Окресліть основні характеристики трудового потенціалу.
5. Наведіть основні напрями збереження та відтворення трудового потенціалу
6. Назвіть основні показники оцінки та структури трудового потенціалу

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв’язання завдань).

Завдання 1

Чисельність населення працездатного віку становить 30 000 осіб, чисельність дітей – 12 000 осіб, чисельність осіб старшого віку – 15 000 осіб. Визначте показники демографічного навантаження. Дайте пояснення. Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 2

Чисельність населення базового періоду становить 10 000 осіб, у прогнозному році заплановано коефіцієнт природного приросту населення – 11 %, частка трудових ресурсів – 67 %. Визначте чисельність трудових ресурсів на кінець прогнозного року. Дайте пояснення. Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 3

На кінець аналізованого року чисельність зайнятих в економіці становить 800 000 осіб, чисельність безробітних – 20 000 осіб, чисельність студентів та учнів, котрі навчаються з відривом від виробництва – 32 000 осіб; чисельність осіб, котрі отримують пенсію (зокрема на пільгових умовах) – 22 000 осіб; чисельність осіб, котрі отримують пенсію на інвалідності – 2 000 осіб; особи, які зайняті веденням особистого господарства, наглядом за дітьми – 25 000 осіб; чисельність осіб, котрі не займаються пошуком роботи, немає можливості її отримати – 1800 чол.;чисельність осіб, котрі не займаються пошуком роботи, незалежно від джерела доходів – 1 300 осіб. Необхідно визначити чисельність економічно-активного населення, чисельність економічно неактивного населення та рівень безробіття. Дайте пояснення. Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 4

Визначте показники природного руху населення, якщо чисельність населення на початок року дорівнює 1 500 000 осіб, чисельність народженних – 12 000 осіб, чисельність померлих – 8 500 осіб. Дайте пояснення. Обґрунтуйте відповідь.

Завдання 5

За даними перепису населення в області чисельність його в робочому віці на дату перепису становила 1 млн осіб, із яких 45 % проживали в місті, а решта – у селі. Визначте чисельність населення в робочому віці на початок наступного після перепису року в місті та селі, якщо відомо: чисельність населення, що вступають у робочий вік, – 40 тис. осіб (25 тис. осіб у місті, решта – у селі); чисельність населення, що виходить за межі робочого віку, – 22 тис. осіб (12 тис. у місті, решта – у селі); кількість померлих у робочому віці – 5 тис. осіб (3 тис. осіб у місті, решта – у селі); за межі області вибуває 3 тис. осіб у робочому віці (2 тис. осіб із міста, останні – із села).

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 3. Соціально-трудові відносини як система

Практичне заняття: Соціально-трудові відносини як система

Навчальна мета заняття: оволодіння методикою формування цілеспрямованості дій щодо досягнення певної мети всіх суб’єктів соціально-трудових відносин, набуття знань щодо ролі держави, профспілок і найманих працівників у системі соціального партнерства.

Кількість годин - 2 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Сутність соціально-трудових відносин.
2. Типи соціально-трудових відносин.
3. Фактори формування і розвитку соціально-трудових відносин.
4. Механізм функціонування системи соціально-економічних відносин.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 65-75), 4 (с. 29-55), 10 (с. 218-234)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сутність соціально-трудових відносин

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. У чому сутність соціально-трудових відносин?
2. Окресліть структурні складові соціально-трудових відносин.
3. Які форми існування соціально-трудових відносин вам відомі?
4. Наведіть основні характеристики суб'єктів соціально-трудових відносин.

2. Типи соціально-трудових відносин

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте основні типи соціально-трудових відносин.
2. Наведіть схему соціального розшарування населення.
3. Окресліть основні характеристики і взаємозв'язки названих вище типів соціально-трудових відносин.

3. Фактори формування і розвитку соціально-трудових відносин

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкажіть про основні принципи формування соціально-трудових відносин.

2. Розкажіть про основні напрямки формування нової системи соціально-трудових відносин.
3. Розкажіть про історію формування концепції соціального захисту.
4. Які напрямки охоплює соціальний захист?
5. Охарактеризуйте поняття “соціальний інститут”.
6. Розкрийте роль профспілкової організації із захисту прав та інтересів найманих працівників.
7. У чому полягає основне призначення соціальних гарантій?

4. Механізм функціонування системи соціально-економічних відносин

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. В чому полягає якість соціально-трудових відносин?
2. Що означає термін «якість життя»?
3. Охарактеризуйте суспільне регулювання процесу становлення соціально-трудових відносин
4. Як відбувається програмно-нормативна регламентація соціально-трудових відносин?
5. Окресліть основні методи реалізації соціальних програм?

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв’язання завдань).

Завдання 1

Підлеглий (колега) ігнорує ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження, чи не виправляючи того, на що ви йому вказуєте. Що ви будете робити з цим підлеглим (колегою) у подальшому?

1. Розібравшись у мотивах затятості й розуміючи їхню неспроможність, застосуєте звичайні адміністративні заходи покарання.
2. В інтересах справи спробуєте викликати його на відверту розмову, спробуєте знайти з ним спільну мову, налаштувати на діловий контакт.
3. Звернетеся до колективу, розраховуючи на те, що його неправильну поведінку буде засуджено й до нього вжито заходів громадського впливу.
4. Спробуєте спочатку розібратися в тому, чи не робите ви самі помилок у взаєминах із підлеглим (колегою), а потім вже вирішите, що робити.

Завдання 2

Вас нещодавно призначили керівником колективу, у якому ви кілька років були рядовим співробітником. На 8:15 ви викликали до себе в кабінет підлеглого для з'ясування причин його частих запізнень на роботу, але самі несподівано спізнилися на 15 хв. Підлеглий же прийшов вчасно і чекає на вас. Як ви почнете бесіду під час зустрічі?

1. Незалежно від свого запізнення відразу ж вимагати пояснень щодо його запізнення на роботу.
2. Вибачитеся перед ним і почнете бесіду.

3. Привітаєтеся, поясните причину свого запізнення й запитайте його: «Як ви думаєте, що можна очікувати від керівника, який так само часто спізнюється, як і ви?»
4. Скасуєте бесіду і перенесете її на інший час.

Завдання 3

Ви нещодавно працюєте керівником цеху (відділу) на великому промисловому підприємстві (на цю посаду перейшли з іншої організації). Ще не всі знають вас в обличчя. До обідньої перерви ще 2 год. Йдучи по коридору, ви бачите трьох робітників (працівників) вашого цеху (відділу), які про щось жваво розмовляють і не звертають на вас уваги. Повертаючись за 20 хв., бачите ту саму картину. Як ви себе поведете?
1. Зупинитеся, дасте зрозуміти робітникам, що ви новий керівник цеху (відділу). Побіжно зазначите, що бесіда їхня затягнулася і час братися за справу.
2. Запитаєте, хто їхній безпосередній керівник, запросите його до себе в кабінет.
3. Спочатку поцікавитеся, про що йде розмова, потім представитеся і запитайте, чи немає у них будь-яких претензій до адміністрації. Після цього запропонуєте пройти до цеху (відділу) на робоче місце.
4. Насамперед представитеся, поцікавитеся, як ідуть справи у їхній бригаді (бюро), як завантажені роботою, що заважає працювати. Візьмете цих робітників на замітку.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 4. Соціальне партнерство

Практичне заняття: Соціальне партнерство
Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними засадами з питання соціального партнерства та набуття практичних навичок колективно-договірного регулюванні під час вирішення соціально-трудових конфліктів.
Кількість годин - 2 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Сутність, принципи й організація соціального партнерства.
2. Об'єднання підприємців на ринку праці.
3. Роль профспілок у соціально-трудових відносинах.
4. Держава в системі соціального партнерства.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 153-171), 4 (с. 55-72), 10 (с. 235-247)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сутність, принципи й організація соціального партнерства

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Визначте сутність поняття «соціальне партнерство». Із яких категорій сформоване це поняття?
2. Розкажіть про історію формування концепції соціального партнерства.
3. Хто є суб'єктом соціального партнерства?
4. Обґрунтуйте склад суб’єктів соціального партнерства та визначте їхній внесок у забезпечення паритетності соціально-економічних відносин.
5. Розкрийте умови виникнення соціального партнерства.
6. Які напрямки охоплює соціальне партнерство?
7. Назвіть основні принципи відносин між соціальними партнерами за визначенням МОП.

2. Об'єднання підприємців на ринку праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкрийте історію виникнення підприємницьких об’єднань у суспільстві.
2. Які цілі підприємницьких об’єднань?
3. Розкажіть про діяльність об'єднань підприємців у сфері соціально-трудових відносин.

3. Роль профспілок у соціально-трудових відносинах

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке профспілки?
2. Охарактеризуйте місце профспілок у соціальному партнерстві.
3. Розкрийте роль профспілкової організації із захисту прав та інтересів найманих працівників.
4. Які існують проблеми розвитку профспілок в Україні?

4. Держава в системі соціального партнерства

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Які функції виконує держава в системі соціального партнерства?
2. Окресліть роль держави як незалежного регулятора системи соціально-трудових відносин.
3. Як ступінь втручання держави впливає на соціально-економічні відносини?
4. Наведіть приклади жорстких та гнучких форм впливу держави на соціально-економічні відносини.
5. Чи є країни, де не існує системи соціального партнерства?
6. Перелічіть основні соціальні інститути, що здійснюють захисні функції.
7. Наведіть деякі положення із законодавства про соціальні гарантії працездатному населенню.
8. Дайте характеристику колективного договору та особливостей його укладання в Україні?
9. Назвіть основні питання колективного договору.

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Завдання 1

У законодавстві України застосовують термін «соціальне партнерство», в актах і практиці діяльності Міжнародної організації праці – термін «соціальний діалог». На вашу думку, чи є тотожними зазначені терміни? Дайте правове визначення поняття «соціальне партнерство», поясніть його.

Завдання 2

Посилаючись на відповідні нормативно-правові акти, назвіть представників сторони роботодавців та сторони найманих працівників у соціальному партнерстві на національному, галузевому та регіональному рівнях. Дайте відповідь на питання: чи рівнозначними є терміни «суб'єкти» і «сторони» соціального партнерства?

Завдання 3

У світі відомі дві моделі соціального партнерства – трипартизм і біпартизм. Поясність їхню сутність, наведіть приклади закордонних країн, у яких застосовуються ці моделі. Яку модель соціального партнерства застосовують в Україні? Обґрунтуйте свої висновки посиланнями на законодавчі акти.

Завдання 4

Однією з організаційно-правових форм соціального партнерства у сфері праці є примирно-посередницькі процедури вирішення колективних трудових спорів. Назвіть функції примирної комісії з вирішення колективного трудового спору. Який порядок формування комісії таі хто має право представляти інтереси працівників і роботодавців у ході розгляду та вирішення колективного трудового спору?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;

- оголошення домашнього завдання.

Тема № 5. Ринок праці та його регулювання

Практичне заняття: Ринок праці та його регулювання
Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними засадами та набуття практичних навичок в аналізі, регулюванні механізмів ринку праці та виявленні напрямів покращення його функціонування
Кількість годин - 2 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Поняття ринку праці, його елементи.
2. Класифікація та сегментація ринку праці.
3. Функції та моделі ринку праці

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 105-121), 4 (с. 73-82), 10 (с. 25-46)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.
Організаційний етап:
- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття ринку праці, його елементи

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:
1. Що становить собою ринок праці та чим він відрізняється від інших ринків?
2. Назвіть умови виникнення та функціонування ринку праці.
3. Назвіть основні особливості ринку праці.
4. Назвіть основні елементи ринку праці.
5. Що виступає товаром на ринку праці?
6. Що розуміють під попитом на робочу силу?
7. Які методи стимулювання попиту на робочу силу вам відомі?
8. Які методи скорочення попиту на робочу силу вам відомі?

2. Класифікація та сегментація ринку праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Назвіть основні види ринку праці.
2. Охарактеризуйте структуру ринку праці.
3. Які види ринку виділяють за структурою?
4. Які види ринку виділяють в залежності від умов функціонування?
5. Які види ринку виділяють в залежності від того, які склалися стосунки між найманими працівниками і роботодавцями, в який спосіб регулюються ці відносини?
6. Що таке сегментація ринку праці?

3. Функції та моделі ринку праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкрийте зміст основних функцій ринку праці.
2. Які ви знаєте закордонні моделі ринку праці?
3. Розкрийте зміст основних методів і заходів державного регулювання ринку праці.

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Завдання 1

Чисельність працівників на підприємствах міста на початок року становила 500 тис. осіб, планова чисельність на кінець року – 480 тис. осіб. Упродовж року з підприємств міста було звільнено 60 тис. осіб, із них 28 тис. осіб працевлаштовано на тих же підприємствах. Визначте додатковий попит на робочу силу упродовж року.

Завдання 2

Чисельність економічно активного населення в місті становить 18 тис. осіб, із них безробітних 5 %. На 01.01.2018 р. чисельність вільних вакансій у місті становила 200 місць. За 2018 р. індекс зміни рівня безробіття становив 1,06. Визначте індекс зміни коефіцієнта напруженості на ринку праці в місті, за умови скорочення 122 чисельності економічно активного населення на 4 % і зниження чисельності вільних вакансій на 5,5 %. Зробіть висновки.

Завдання 3

Спочатку слід розрахувати чисельність робочої сили на підприємствах міста в результаті звільнення працівників і працевлаштування частини з них на тих же підприємствах у кінці року. Знайдене значення слід порівняти із плановою кількістю на кінець року для визначення додаткового попиту.

Завдання 4

Під час вирішення завдання, насамперед, слід визначити чисельність безробітних у базовому періоді. Після визначити коефіцієнт напруженості на ринку праці в базовому періоді як відношення чисельності безробітних у базовому періоді до чисельності вільних вакансій у місті. Далі визначити чисельність безробітних у плановому періоді та коефіцієнт напруженості на

ринку праці у плановому періоді. Останнім кроком слід визначити індекс зміни коефіцієнта напруженості на ринку праці.

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 6. Соціально-трудові відносини зайнятості

Практичне заняття: Соціально-трудові відносини зайнятості

Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними засадами та набуття практичних навичок в аналізі й моніторингу показників зайнятості та безробіття

Кількість годин - 2 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Форми і види зайнятості.
2. Форми безробіття.
3. Регулювання зайнятості і державна політика в цій сфері.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 127-147), 4 (с. 83-98)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Форми і види зайнятості

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Як ви розумієте поняття «зайнятість населення»?
2. Надайте характеристику зайнятості відповідно до Закону України «Про зайнятість населення»?
3. Розкрийте сутність основних концепцій зайнятості.
4. За якими критеріями визначають види зайнятості на ринку праці?
5. Які види зайнятості вам відомі?

2. Форми безробіття

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення безробіття.
2. Яким є статус, права, обов'язки безробітних, згідно з чинним законодавством?
3. Назвіть основні види безробіття та розкрийте їхню сутність.
4. Якими, на вашу думку, є соціально-економічні наслідки безробіття на макро- і мікрорівні?

3. Регулювання зайнятості і державна політика в цій сфері

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Які принципи, стратегічна мета та тактичні завдання державної політики України в галузі зайнятості?
2. На яких основних засадах ґрунтується державна політика України щодо зайнятості населення?
3. З яких ієрархічних рівнів складається система державного регулювання зайнятості? Дайте коротку характеристику кожному з них.
4. Які основні функції Державної служби зайнятості?
5. Яка мета розроблення державних, регіональних програм зайнятості?
6. Які є умови виплати допомоги у зв'язку з безробіттям?

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Завдання 1

Розрахуйте такі показники: чисельність економічно активного населення; рівень економічної активності населення регіону; рівні зайнятості й безробіття. Визначте, як змінилася кількість безробітних на 1 000 зайнятих у регіоні, якщо в попередньому році вона становила 250 осіб. Зробіть висновки. Вихідні дані по регіону: середньорічна чисельність населення – 8 700 тис. осіб; усього зайнято в економіці – 4 500 тис. осіб; чисельність безробітних – 530 тис. осіб.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 7. Організація і нормування праці

Практичне заняття: Організація і нормування праці

Навчальна мета заняття: формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок у визначенні особливостей організації та нормування праці на вітчизняних підприємствах

Кількість годин - 2 (денна форма); 1 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Поняття, зміст і завдання організації праці.
2. Трудовий процес.
3. Об’єкти нормування праці.
4. Робочий час та режим праці та відпочинку. Нормування праці

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 287-301), 4 (с. 99-120), 10 (с. 47-86)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття, зміст і завдання організації праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Визначте мету та завдання організації та нормування праці.
2. Визначте основні принципи організації та нормування праці.
3. Які заходи передбачає організація робочих місць?
4. Визначте найважливіші напрями та завдання вдосконалення організації та нормування праці.
5. Визначте сутність та значення наукової організації праці.
6. Проаналізуйте організацію Вашого робочого місця в навчальному закладі і вдома. Які Ви можете дати обґрунтовані пропозиції щодо їхньої раціоналізації?

2. Трудовий процес

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке трудовий процес?
2. Що становить базу трудового процесу?
3. Що таке структура трудового процесу?
4. Окресліть класифікацію трудових процесів
5. Чим обумовлюється ефективність трудового процесу? Назвіть основні етапи його раціоналізації.

3. Об’єкти нормування праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Поясніть значення і основні завдання нормування праці.
2. Назвіть і охарактеризуйте об'єкти нормування праці.
3. Що таке нормативи? Які види нормативів для нормування праці Ви знаєте?
4. Порівняйте зміст понять "норматив" і "норма".
5. Як класифікуються норми праці? Назвіть їхні основні види.

4. *Робочий час та режим праці та відпочинку. Нормування праці*

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Визначте сутність поняття «робочий час» і дайте його класифікацію.
2. Визначте методи вивчення витрат робочого часу.
3. Розкрийте структуру витрат робочого часу.
4. Визначте мету та задання фотографії робочого часу.
5. Визначте мету та завдання хронометражу.
6. Як розраховується і що характеризує коефіцієнт використання робочого часу?
7. Охарактеризуйте методи нормування трудових процесів. Порівняйте їхню прогресивність.

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв’язання завдань).

Завдання 1

На дільниці масового виробництва за нормативами встановлені витрати часу на окремі частини штучного часу (Тшт.): час основний, хв – 0,5 (То); час допоміжний, хв – 0,34 (Тд); час технічного обслуговування, % – 1,7 (ттех., %); час організаційного обслуговування, % – 2,2 (торг., %); час на відпочинок і особисті потреби, % – 4,0 (твоп, %). Визначте оперативний час (Топ.), технічного обслуговування (Ттех.), організаційного обслуговування (Торг.), на відпочинок і особисті потреби (Твоп) та штучний час загалом.

Завдання 2

Нормоване завдання (Нз) за встановлений робочий час (Тф), витрачений на виконання цього завдання, виконано із загальною трудомісткістю фактично виконаних робіт (Тз) – 1 352 люд.-год, за завдання ремонтних робіт 216 ум. од. устаткування (Нз). Бригада із 6 осіб протягом місяця виконала ремонтних робіт (Нзф) 235 ум. од. Визначте рівень виконання завдання двома способами: із використанням умовних одиниць вимірювання роботи та фактично витраченого часу (Тф) за фонду часу одного працівника за цей місяць 176 год.

Завдання 3

Розрахуйте кількість верстатів-дублерів, яке може обслужити один багатоверстатник за умови, що машинний час дорівнює 10,5 хв, а час зайнятості працівника становить 1,7 хв. Визначте графічно величину простоїв верстатів у

циклі, якщо працівникові дати час для обслуговування на один верстат більший від розрахованого.

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 8. Продуктивність і ефективність праці

Практичне заняття: Продуктивність і ефективність праці
Навчальна мета заняття: формування системи теоретичних знань і практичних навичок у вимірюванні продуктивності праці на підприємстві, виявленні та реалізації резервів зростання продуктивності праці з урахуванням факторів, що впливають на неї
Кількість годин - 2 (денна форма); 1 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Ефективність праці: зміст та критерії оцінки.
2. Поняття і значення продуктивності праці.
3. Показники і методи вимірювання продуктивності праці.
4. Управління продуктивністю праці на підприємстві

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 4 (с. 12-132), 10 (с. 87-114)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.
Організаційний етап:
- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Ефективність праці: зміст та критерії оцінки

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:
1. Що таке ефективність праці?
2. Які показники ефективності Ви знаєте? Розкрийте зміст понять "продуктивність" і "рентабельність".
3. Що виступає показниками результативності трудової діяльності у сфері нематеріального виробництва?

2. Поняття і значення продуктивності праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке продуктивність праці?
2. У чому полягають суть і соціально-економічне значення зростання продуктивності праці?
3. Яке значення для результатів економічної діяльності має вивчення факторів зростання продуктивності праці?
4. Чому інтенсивність праці та рівень екстенсивного її використання мають обмежений вплив на зростання продуктивності праці?
5. Що є невичерпним джерелом зростання продуктивності праці?

3. Показники і методи вимірювання продуктивності праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте виробіток як один з показників продуктивності праці.
2. Які види трудомісткості Ви знаєте? Чим вони визначаються і для чого використовуються?
3. Яким чином розраховуються різні види трудомісткості?

4. Управління продуктивністю праці на підприємстві

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Назвіть соціально-економічні, матеріально-технічні й організаційно-економічні фактори зростання продуктивності праці.
2. Що таке резерви зростання продуктивності праці? Які з них Ви можете назвати?
3. Яким чином реалізується пошук і аналіз резервів?
4. Окресліть сутність програм управління продуктивністю праці на підприємстві.
5. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи програми управління продуктивністю праці на підприємстві.
6. Як здійснюється вимірювання та оцінка досягнутого рівня продуктивності на підприємстві?
7. В чому полягає розробка систем мотивації працівників?

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв’язання завдань).

Завдання 1

Визначте продуктивність праці робітника бригади за зміну, за годину у вартісному й натуральному вирахуванні. Бригада у складі 7 робітників виробила за зміну 350 деталей на суму 5 600 грн. Тривалість зміни 8 годин.

Завдання 2

Визначте як змінилася продуктивність праці, якщо в базовому періоді працівниками підприємства було вироблено 10 тис. од. продукції та витрачено робочого часу 5 тис. люд.-год, а у звітному періоді 10,5 тис. од. продукції за витрат часу 4,8 тис. люд.-год.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 9. Політика доходів і оплата праці

Практичне заняття: Політика доходів і оплата праці
Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними знаннями про заробітну плату, її види та форми, набуття практичних навичок у формуванні політики доходів в організаціях, структуруванні фонду оплати праці на підприємствах
Кількість годин - 2 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Формування політики доходів в організаціях.
2. Сутність заробітної плати як економічної категорії.
3. Види, форми і системи оплати праці на підприємстві.
4. Формування фонду оплати праці на підприємствах.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 4 (с. 133-158), 10 (с. 115-142)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.
Організаційний етап:
- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Формування політики доходів в організаціях

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:
1. Що включає в себе поняття “політика доходів”?

2. Чому на Вашу думку, держава втручається в питання регулювання оплати праці навіть у країнах із розвинутою ринковою економікою? Які напрями цього втручання?
3. Що таке “прожитковий мінімум” і “споживчий кошик”?
4. Яка роль мінімальної заробітної плати у соціально-трудових відносинах? Чим небезпечне невиправдане заниження або завищення мінімальної заробітної плати в Україні?
5. Чи є, на Вашу думку, взаємозв’язок між прожитковим мінімумом, споживчим кошиком і мінімальною заробітною платою?

2. Сутність заробітної плати як економічної категорії

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення заробітної плати як економічної категорії.
2. Назвіть і дайте характеристику функціям заробітної плати.
3. Яких принципів слід дотримуватись при організації оплати праці?
4. Наведіть структуру заробітної плати. У чому на Вашу думку сучасна структура заробітної плати в Україні є одним із виявів кризи в організації праці?

3. Види, форми і системи оплати праці на підприємстві

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Які Ви знаєте види заробітної плати? Дайте їм характеристику.
2. Які Ви знаєте форми заробітної плати? Яка з форм заробітної плати найбільш приваблива в умовах ринкової економіки?
3. Які системи заробітної плати Ви знаєте? Яку, на Вашу думку, систему заробітної плати й в яких виробничих умовах доцільніше використовувати?
4. Які складові характеризують тарифну систему заробітної плати?
5. Які переваги роблять тарифну систему життєстійкою й незамінною при організації оплати праці у великих трудових колективах?
6. В яких економічних умовах доцільніше використовувати безтарифну модель організації заробітної плати?

4. Формування фонду оплати праці на підприємствах

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке фонд оплати праці?
2. Назвіть основні складові фонду оплати праці на підприємстві
3. Назвіть основні складові основної заробітної плати.
4. Назвіть основні складові додаткової заробітної плати.
5. Що відноситься до інших заохочувальних та компенсаційних виплат?
6. Назвіть основні джерела коштів на оплату праці

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Завдання 1

Визначте заробіток токаря за тиждень, якщо відомо, що він виконав такий обсяг робіт: виріб А – 400 шт., розцінка – 16,50 грн; виріб Б – 500 шт., розцінка – 15,18 грн; виріб В – 260 шт., розцінка – 23,15 грн.

Завдання 2

Оплата праці – відрядно-преміальна. Визначте заробіток робітника за місяць, якщо відомо, що він досяг таких показників: завдання виконав на 103 %, отримав економію матеріальних ресурсів на 200 грн, його відрядний заробіток становив 9 300 грн, до того ж за положенням, що діє, робітнику нараховано премію за виконання завдання 15 %, за кожен відсоток перевиконання – 2,0 % і за економію матеріальних ресурсів – 40 % від досягнутої економії.

Завдання 3

Визначте заробіток робітника за місяць, якщо відомо, що він досяг таких показників: завдання виконав на 102,5 %; відрядний заробіток склав 8 560 грн. За положенням, що діє, робітнику нараховується премія за виконання завдання 15 %, а за кожен відсоток перевиконання – 2 %.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 10. Планування праці

Практичне заняття: Планування праці

Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними засадами та набуття практичних навичок в аналізі, плануванні трудових показників та виявленні резервів їх покращення

Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Сутність планування праці.
2. Методичні основи планування продуктивності праці.
3. Планування і аналіз чисельності працівників.
4. Планування і аналіз заробітної плати.
5. Планування кар'єри

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 235-252), 4 (с. 159-183), 10 (с. 248-265)

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Сутність планування праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що ви розумієте під плануванням трудових показників?
2. Які етапи містить процес планування трудових показників?
3. Що являє собою план із праці та які показники й інформацію містить?
4. Яке призначення плану із праці?
5. Охарактеризуйте основні види планів з праці.
6. Назвіть завдання аналізу і планування трудових показників підприємства.

2. Методичні основи планування продуктивності праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. За допомогою яких показників на підприємстві визначають продуктивність праці?
2. Які найбільш суттєві фактори зростання продуктивності праці можуть мати місце на підприємстві?
3. Яка мета планування зростання продуктивності праці?
1. Охарактеризуйте резерви зростання продуктивності праці на промислових підприємствах
2. Як здійснюється планування співвідношень між зростанням продуктивності праці та середньої заробітної плати?

3. Планування і аналіз чисельності працівників

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Як визначити планову чисельність і склад кадрів?
2. Чим відрізняється показник плинності кадрів від показника обороту зі звільнення?
3. Як планується чисельність керівників, фахівців і службовців?
4. Розкрийте сутність аналізу забезпеченості підприємства персоналом необхідної кваліфікації.

4. Планування і аналіз заробітної плати

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Як здійснюють аналіз структури і динаміки фонду оплати праці на підприємстві?
2. Назвіть факторні моделі, що використовують для аналізу фонду робочого часу.
3. Назвіть факторні моделі, що використовують для аналізу фонду оплати праці.
4. Як здійснюється планування середньої заробітної плати?

5. Планування кар'єри

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

5. В яких процесах, з точки зору робітника, виражається його бачення кар'єри?
6. На які два види може бути розділена кар'єра? В чому полягає їхня різниця?
7. Назвіть суб'єктів планування професійної кар'єри.
8. Які зміни відбулися із процесом кар'єри у багатьох сучасних сферах діяльності?
9. Які існують три групи параметрів кар'єри?
10. Що передбачає взаємодія професійної та внутрішньоорганізаційної кар'єри?
11. Як Ви розумієте слово «кар'єра»? Які для Вас існують цілі кар'єри?
12. Що є завданнями індивідуального планування кар'єри?
13. Охарактеризуйте «подвійні сходи кар'єри».

Формування практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Завдання 1

Визначте показники руху робочої сили підприємства, проаналізуйте їхню динаміку шляхом розрахунку абсолютних відхилень. Зробіть висновки про причини такої динаміки показників. Вихідні дані наведені в таблиці.

Таблиця

Дані для аналізу руху персоналу

Показник	Минулий рік	Звітний рік
1. Прийнято на роботу, осіб	150	163
2. Звільнено, осіб, у т.ч.:	?	?
на навчання	5	6
на строкову військову службу	22	18
на пенсію та з інших причин, передбачених законом	20	30
за власним бажанням	215	260
за порушення трудової дисципліни	13	44
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	1700	1750

Завдання 2

Здійснити розрахунок планових значень показників із праці, необхідних для забезпечення встановлених темпів зростання виробництва. Вихідні дані для планування:

1) обсяг товарної продукції планують збільшити на 5 %;
2) виробіток за планом залишається на рівні звітного періоду;
3) відсоток робітників у середньообліковій чисельності персоналу залишається на рівні звітного року;
4) індекс планового збільшення фонду оплати праці, у зв'язку зі збільшенням мінімальної заробітної плати, 1,02.
Планові показники необхідно розрахувати й навести в таблицю.

Таблиця

Форма таблиці для планування основних показників із праці

Показники	Звітний період	План	Відхилення	
			абсолютне (+/ –)	відносне, %
1. Обсяг виробництва товарної продукції, тис. грн	508987,5	?	?	?
2. Середньооблікова чисельність працівників підприємства, осіб, в т.ч.:	1225	?	?	?
робітників	895	?	?	?
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн / особу	415,5	?	?	?
4. Середньорічний виробіток на одного робітника, тис. грн/особу	568,7	?	?	?
5. Річний фонд оплати праці, тис. грн	194 775	?	?	?
6. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	159	?	?	?
7. Середньомісячна заробітна плата одного працівника, тис. грн	13,25	?	?	?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

Практичне заняття: Аналіз, звітність і аудит у сфері праці
Навчальна мета заняття: оволодіння системними знаннями теорії та практики аналізу, звітності та аудиту діяльності економічних суб'єктів у сфері праці і трудових відносин
Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Звітність з праці та нормативні документи.
2. Сутність і мета аудиту у трудовій сфері.
3. Проведення аудиторської перевірки. Обробка й аналіз інформації.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 261-279), 4 (с. 245-253), 10 (с. 173-217)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Звітність з праці та нормативні документи

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Які форми звітності з праці вам відомі?
2. Якими нормативними документами регламентується звітність з праці?
3. Які форми статистичної звітності є чинними зараз?
4. Як часто необхідно подавати №1-ПВ?
5. У якому вигляді подаються форм статистичної звітності?

2. Сутність і мета аудиту у трудовій сфері

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке аудит? Як законодавчо регулюється аудиторська діяльність в Україні?
2. Що таке аудит в трудовій сфері? В яких аспектах він проводиться і для чого?
3. Охарактеризуйте мету, завдання, об’єкти і суб’єкти аудиту персоналу.
4. Що таке соціальний аудит?
5. Надайте класифікацію соціального аудиту.
6. Які переваги використання соціального аудиту для кожної категорії?

3. Проведення аудиторської перевірки. Обробка й аналіз інформації

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Для чого необхідно проводити аналіз трудових показників?
2. Окресліть основні методи отримання обґрунтованої оцінки організації праці?
3. Чи можливо дати оцінку ефективності управлінських заходів у вартісному вимірі?
4. Як здійснити аналіз показників плинності кадрів?
5. Як здійснюється аналіз й оцінка втрати робочого часу в процесі аудиту ефективності використання фонду робочого часу?

6. Як здійснюється оцінка показників ефективності використання робочого часу?

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 12. Моніторинг соціально-трудової сфери

Практичне заняття: Моніторинг соціально-трудової сфери
Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками щодо моніторингу соціально-трудової сфери
Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:
1. Моніторинг стану соціально-трудової сфери.
2. Моніторинг оплати праці, доходів і рівня життя.
3. Моніторинг умов та охорони праці і соціально-психологічного клімату у трудових колективах.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 4 (с. 254-262), 10 (с. 143-172)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.
Організаційний етап:
- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.
Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.
1. Моніторинг стану соціально-трудової сфери
Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
Питання для фронтального опитування:
1. У чому полягає специфіка досліджень проблем трудової організації?
2. Розкрийте сутність і цілі соціологічних досліджень у сфері праці.
3. Які задачі розв'язуються в ході соціологічних досліджень?
4. Назвіть функції соціологічних досліджень.
5. Охарактеризуйте сутність та цілі моніторингу соціально-трудової сфери.
6. Визначте основні завдання моніторингу соціально-трудової сфери.

7. Яка роль належить моніторингу в управлінні підприємством?
8. Які функції виконує моніторингу в управлінні соціально-трудовою сферою на підприємстві?
9. Назвіть склад інформаційного забезпечення моніторингу соціально-трудової сфери.
10. Які організації є виконавцями моніторингу соціально-трудової сфери в Україні? Назвіть основні їх функції.

2. Моніторинг оплати праці, доходів і рівня життя

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. У чому полягає моніторинг оплати праці, доходів і рівня життя?
2. Назвіть основні напрями моніторингу оплати праці, доходів і рівня життя?
3. Охарактеризуйте сутність, основні принципи та особливості моніторингу оплати праці, доходів і рівня життя.
4. В чому полягає організація інформаційного забезпечення моніторингу оплати праці, доходів і рівня життя?

3. Моніторинг умов та охорони праці і соціально-психологічного клімату у трудових колективах

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. В чому полягає моніторинг умов праці?
2. Назвіть основні напрями моніторингу охорони праці?
3. Чим характеризується соціально-психологічний клімат у трудових колективах?
4. Чим забезпечується соціально-психологічна сумісність членів трудового колективу?
5. Яка мета моніторингу соціально-психологічного клімату у трудових колективах?
6. Які джерела використовуються в моніторингу умов та охорони праці і соціально-психологічного клімату у трудових колективах?
7. Які основні проблеми моніторингу умов та охорони праці і соціально-психологічного клімату у трудових колективах?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

Тема № 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Практичне заняття: Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Навчальна мета заняття: оволодіння теоретичними знаннями про Міжнародну організацію праці (МОП) та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин
Кількість годин - 1 (денна форма); 0 (заочна форма).
Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

Навчальні питання:

1. Створення, розвиток і завдання Міжнародної організації праці.
2. Структура Міжнародної організації праці і її основні документи.
3. Методи роботи Міжнародної організації праці й основні сфери діяльності.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1 (с. 312), 4 (с. 263-274), 10 (с. 230-231)

План проведення заняття:

І. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

ІІ. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Створення, розвиток і завдання Міжнародної організації праці

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Розкажіть про історію виникнення Міжнародної Організації Праці (МОП).
2. Яка роль Міжнародного Бюро Праці (МБП)?
3. Чому МОП підтримує активну політику на ринку праці? У чому її сутність?
4. Який основний зміст роботи МОП у різних сферах діяльності?

2. Структура Міжнародної організації праці і її основні документи

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. Опишіть структуру МОП.
2. В чому полягає нормотворча діяльність Міжнародної організації праці?
3. Що регулює регламент Міжнародної конференції праці?
4. Що вам відомо стосовно Декларації про основні принципи й права у сфері праці?

3. Методи роботи Міжнародної організації праці й основні сфери діяльності

Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

Питання для фронтального опитування:

1. За якими напрямками МОП здійснює свою діяльність?
2. Які програми розвитку і регулювання соціально-трудових відносин використовуються у світовому співтоваристві?
3. Що таке трипартизм?
4. Охарактеризуйте міжнародне технічне співробітництво як метод роботи Міжнародної організації праці?
5. Яким чином МОП здійснює вплив на соціальний захист жінок, молоді, інвалідів, працівників-мігрантів?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Назарова Г. В. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
2. Шкільов О. В. Економіка праці і соціально-трудові відносини : підручник / О. В. Шкільов, О. Д. Балан, В. А. Ткачук, Є. О. Ланченко, І. П. Гаврилюк. – Київ : Компринт, 2015. – 749 с.
3. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. І. Карпіщенко. – Суми; Сум. держ. ун-т, 2015. – 389 с.
4. Прасол В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання / В. М. Прасол; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид. доп. та перероб. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 307 с.
5. Скворцов І. Б. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навч. посіб. / І. Б. Скворцов, В. В. Войцеховська, О. Я. Загорецька, І. М. Дашко, М. І. Клімковський; ред.: І. Б. Скворцов; Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Львів, 2016. – 265 с.
6. Черчик Л. М. Економіка праці й соціально-трудові відносини: теоретичний курс : підручник / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, С. М. Бортнік, І. В. Турчик, І. В. Шубала, О. М. Шубалий; ред.: Л. М. Черчик; Луц. нац. техн. ун-т, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. – 413 с.

Допоміжна література:

7. Багрова І. В. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навч. посіб. / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, О. О. Гетьман, Т. С. Яровенко; Дніпропетр. держ. фінанс. акад. - Дніпропетровськ, 2014. - 581 с.

8. Безродна С. М. Економіка праці і соціально-трудові відносини : збірник тестів і практичних завдань для студентів економічних спеціальностей / Безродна С. М. – Чернівці : ПВКФ «Технодрук», 2017. – 70 с.
9. Калина А. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / А. В. Калина; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - Київ : Персонал, 2014. - 498 с.
10. Мікловда В.П. Економіка праці й соціально трудові відносини. Навч. посіб. / Мікловда В.П., Кубіній Н.Ю., Ножова Г.М., Голубка О.Я., Завадяк Р.І., Югас Е.Ф., Асаулюк Я.П., Данча О.О., Ціцак Л.М., Мінкович В.Т., Кубіній В.В. – Ужгород: УНУ, 2012. – 282 с.
11. Никифорак В. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студентів ВНЗ / В. А. Никифорак, Л. Д. Водянка, З. І. Кобеля, О. Я. Никифорак; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці : Рута, 2013. – 331 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

12. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
14. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

15. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua
16. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
17. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua.